

радники можуть орієнтувати школярів не лише на потенційно привабливі професійні напрями, а й на формальні й неформальні освітні можливості щодо реалізації їхніх інтересів та захоплень.

Список використаних джерел

1. Кримова М. О. Індивідуальна професійно-освітня траєкторія фахівця, як інструмент забезпечення його конкурентоспроможності на ринку праці. *Економіка і організація управління*. 2016. Вип. 1(21). С. 236–242.
2. Реформа профільної освіти: концептуальні засади (проект до обговорення). *Міністерство освіти і науки України*. 2024. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2024/04/08/Reforma.profilnoyi.osvity-Kontseptualni.zasady.08.04.2024.pdf>
3. У старшій профільній школі можуть з'явитися кар'єрні радники: чим займатимуться такі фахівці. *НУШ*. 2024. URL: <https://nus.org.ua/news/u-starshij-profilnij-shkoli-mozhut-z-yavutytsya-kar-yerni-radnyky-chym-zajmatymutsya-taki-fahivtsi/>
4. Соколова І., Вовк С. Професійна освітня траєкторія управлінців у сфері охорони здоров'я: досвід формування освітньої програми. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2023. Вип. 4(77). С. 55–65.
5. Zakantov D. Problems of professional orientation of young students in research by scientists of NAES of Ukraine. *Professional Pedagogics*. 2020. Vol. 2, № 21. P. 138–144. URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/en/article/view/608/693>

УДК: 004.738:021:930.25

Леся Ковальська, д-р іст. наук, професор

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА ЕКОСИСТЕМА ТА КОНЦЕПТУАЛЬНЕ БАЧЕННЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

Анотація. У дослідженні розглянуто поняття інформаційної екосистеми як сукупності взаємопов'язаних компонентів інформаційної, бібліотечної та архівної сфер. Проаналізовано концептуальні підходи до її розвитку в умовах цифрової трансформації суспільства, акцентовано увагу на нормативно-правовому підґрунті та міжнародних стандартах. Окреслено основні напрями вдосконалення інформаційної інфраструктури, зокрема цифрову інклюзію, відкритість даних, стале збереження електронної інформації. Зазначено необхідність інтеграції новітніх технологій (штучний інтелект, бази даних) та розвитку цифрових компетентностей як ключових чинників формування сталої інформаційної екосистеми в Україні.

Ключові слова: інформаційна екосистема, інформаційно-документаційна діяльність, архів, документ, бібліотека.

У сучасному світі інформація відіграє надзвичайно важливу роль та посідає визначне місце у всіх сферах життєдіяльності суспільства, що зумовлює потребу

змін підходів до інформаційної діяльності, розширення можливостей міждисциплінарних зв'язків та водночас збереження особливостей інформаційно-документального ресурсного забезпечення розвитку суспільства. В інформаційному суспільстві бібліотеки, архіви та інформаційні установи трансформуються із традиційних сховищ знань у динамічні центри цифрової комунікації, управління знаннями та культурної спадщини. Їх розвиток потребує стратегічного бачення, що базується на інтеграції інновацій, правового регулювання, людського потенціалу та суспільних потреб. Одним із прогресивних напрямів виступає розвиток та розширення можливостей інформаційної екосистеми, що потребують подальшого обґрунтування та концептуального оформлення в межах інформаційної, бібліотечної та архівної справи та стали предметом висвітлення у публікації.

Інформаційна екосистема – це складне, багаторівневе середовище, яке охоплює інформаційні ресурси, інституції, технології, правові норми та користувачів, що взаємодіють у процесі створення, поширення, збереження та використання інформації. Така система формується як на національному, так і на глобальному рівні та включає бібліотеки, архіви, музеї, медіа, органи влади, ІТ-компанії, освітні установи тощо. Інформаційна екосистема – це складний, взаємопов'язаний комплекс, у якому інформація, дані, технології та люди взаємодіють, щоб досягти спільної мети. Це може бути екосистема бізнесу, екосистема технологій або будь-яка інша система, де інформація відіграє ключову роль.

Інформаційна екосистема базується на принципах відкритості, інтероперабельності, інклюзивності та сталого розвитку. Її функціонування регулюється як міжнародними актами (зокрема, Стратегією ЮНЕСКО зі штучного інтелекту 2021 р., Програмою «Цифрова Європа»), так і національним законодавством. В Україні концептуальним є Закон України «Про інформацію» (1992), який визначає правові засади інформаційних відносин, забезпечує доступ до публічної інформації та гарантує свободу інформаційної діяльності [1].

Сучасна інформаційна екосистема перебуває під впливом цифрових викликів: зростання обсягів інформації (бази даних), розповсюдження фейкових повідомлень, потреба у цифровій грамотності, ризики кіберзагроз. Оцифрування документів, впровадження автоматизованих систем, використання хмарних технологій і штучного інтелекту змінюють традиційні форми інформаційної діяльності та традиційне сприйняття паперового документа.

Водночас цифрова трансформація створює умови для посилення демократичного контролю, прозорості державного управління, розвитку електронних сервісів, розширення можливостей документної комунікації та доступу до інформації. У цьому контексті концептуальну роль відіграє Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003), який регулює правові засади функціонування електронних документів та їх юридичну силу [2].

Виокремлюється перспективний напрям розвитку документально-інформаційної діяльності щодо інтеграції бібліотечної, архівної, інформаційної галузей до нових умов та збереження їх фондів. Так, у межах сучасної інформаційної екосистеми зникають жорсткі межі між бібліотеками, архівами, музеями, інформаційно-аналітичними центрами, установами інформаційного забезпечення. Установи поступово переходять до гібридної моделі, яка передбачає об'єднання функцій збереження, надання доступу, аналізу та обробки інформації.

На сьогодні прикладом інформаційної інтеграції в Україні є створення електронної бібліотеки «Україніка» на базі НБУВ, цифрового архіву Українського інституту національної пам'яті, електронного архіву. Така конвергенція закріплюється у нормативній площині Закону України «Про національний архівний фонд та архівні установи» (2001) та визнає цифрові документи як об'єкти збереження [3].

Перелічені аспекти оновлення інформаційної діяльності мають достатні технологічні основи розвитку. Зокрема, у сучасній екосистемі домінують цифрові технології: автоматизовані інформаційні системи, хмарні сервіси, блокчейн-технології, штучний інтелект, технології розпізнавання мови та зображень. Особливої актуальності набувають національні платформи відкритих даних, електронного урядування (портал «Дія»), інституційні репозитарії (archive.org.ua). Заразом, успішне використання новітніх технологій повинно відповідати вимогам інформаційної безпеки.

Окремим напрямом у розвитку інформаційної екосистеми є людиноцентричність інформаційного середовища. Орієнтація на користувача є стратегічною основою концепції інформаційної екосистеми. Послуги мають бути зручними, доступними, персоналізованими та інклюзивними. Це передбачає розробку цифрових сервісів для людей з інвалідністю, багатомовні інтерфейси, адаптацію ресурсів для різних вікових груп.

Швидкий розвиток технологій та їх впровадження у життя суспільства потребує адаптивного нормативно-правового підґрунтя. Зрозуміло, що формування ефективної інформаційної екосистеми можливе лише на основі чіткого правового регулювання. У зазначеному напрямі розвитку важливе використання, своєчасне доповнення і оновлення чинних Законів України як-от «Про доступ до публічної інформації» (2011), «Про авторське право і суміжні права» (2001), «Про захист персональних даних» (2010) та інші. Наразі актуальним є оновлення законодавства відповідно до стандартів ЄС, зокрема Загального регламенту про захист даних (GDPR).

Для ефективного розвитку інформаційної діяльності з використанням інформаційних технологій та їх успішної реалізації неодмінною умовою виступають освіта та кадровий потенціал. Інформаційна екосистема потребує фахівців нового

покоління – інформаційних менеджерів, цифрових архівістів, аналітиків даних тощо. Зрозуміло, що традиційні освітні програми у сфері бібліотечної, архівної, інформаційної справи потребують оновлення відповідно до цифрових викликів. Перспективним напрямом є розробка і впровадження міждисциплінарних курсів з інформатики, права, ІТ, соціальних комунікацій. Зокрема, Закон України «Про освіту» (2017) визначає принципи академічної свободи, інноваційності та міждисциплінарності, що є важливими для оновлення кадрового потенціалу [2].

Загальне концептуальне бачення розвитку інформаційної діяльності та перспективність вдосконалення і розширення можливостей використання інформаційної екосистеми на сьогодні виступають актуальним напрямом. Майбутнє інформаційної екосистеми – у створенні єдиного цифрового простору, який забезпечить безперешкодний обіг інформації, її збереження, аналіз і використання. Це передбачає впровадження відкритих стандартів метаданих; розвиток національних електронних платформ (інтеграція бібліотек, архівів, музеїв); залучення громади до створення контенту; правову гармонізацію з європейськими нормами. Перелічені напрями і підходи відповідають міжнародним концепціям розвитку інформаційного суспільства, зокрема рекомендаціям IFLA (2022), UNESCO Digital Preservation Guidelines (2021), Стратегії розвитку архівної справи в Європі (2020) [3].

Отже, концептуальне бачення розвитку інформаційної екосистеми передбачає розгляд різних напрямів її прикладної реалізації. Актуальним є перехід від централізованих моделей інформаційної діяльності до децентралізованих мережових структур. У межах міждисциплінарного підходу виникає нагальна потреба у створенні єдиної національної цифрової інформаційної інфраструктури, що відповідає вимогам сучасного користувача. Зміщення акценту від зберігання інформації до управління знаннями зумовлює глибокі трансформації в системі освіти та потребує підготовки фахівців інформаційної сфери з міжгалузевими знаннями і практичними навичками. Концепція розвитку інформаційної, бібліотечної та архівної справи полягає у формуванні гнучкої, відкритої та інноваційної екосистеми, яка забезпечує збереження, доступ і ефективне використання знань у цифрову епоху. Така модель покликана сприяти не лише технологічному, а й соціальному та гуманітарному прогресу.

Список використаних джерел

1. Палієнко М., Калакура Я. Концептуалізація електронного архівознавства в контексті цифровізації українського суспільства. *Архіви України*. 2021. № 3. С. 36–65.
2. Кравець Р. Б., Бойко П. О., Марковець О. В. Електронний архів як засіб швидкого доступу до управлінської інформації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. Т. 19. № 4. С. 14–21.

УДК 004.9:008:355.01(477)

Ольга Куц, канд. філол. наук, доцент
КВЗО «Вінницька академія безперервної освіти», м. Вінниця

МІЛІТАРНА ЕСТЕТИКА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. Повномасштабне вторгнення Росії, що почалося 24 лютого 2022 року, стало каталізатором глибоких і стрімких змін в українській культурі. Упродовж 2022–2025 років українська культура пройшла шлях від шоку й мобілізації до зміцнення ідентичності та переосмислення свого місця у світі. Вона стала інструментом опору, засобом документації воєнних злочинів та основою для культурного відновлення нації.

Навіть за таких складних умов культура України продовжує розвиватися і цей поступ мистецької сфери поєднує в собі нові форми, про що свідчать, зокрема, патріотичні арти і мурали, пісні та виставки, театральні постановки та перформанси, документальні та художні фільми, військова проза тощо. Відбувається активна трансформація культурних процесів, у яких домінують теми патріотизму, консолідації, самопожертви задля свободи й незалежності України.

Ключові слова: мілітарна естетика, українська культура, стріт-арт, мурали, візуальне мистецтво, фотомистецтво, документалістика, музична сфера, військова проза.

Після повномасштабного вторгнення росії мілітарна естетика стала визначальною рисою української культури в період 2022–2025 років. Вона постає не для романтизації війни, а як відображення реальності, символ опору, національної єдності та увіковічнення пам'яті. Військова атрибутика, образи захисників і символіка, пов'язані з боротьбою, стали частиною повсякденного культурного простору, проникаючи в різні сфери мистецтва та громадського життя.

Прояви мілітарної естетики у візуальному мистецтві та дизайні презентовані у символіці спротиву, наприклад, тризубі, синьо-жовтому прапорі, а також у військових шевронах та інших геральдичних знаках, які стали повсюдними елементами графічного дизайну. Їх використовують у патріотичних плакатах, банерах для соціальних мереж та ілюстраціях. Наприклад, типографіка часто поєднується з військовою тематикою та підкреслює патріотичні меседжі.

Фотомистецтво і документалістика фіксують реалії війни, показуючи як героїзм, так і трагічні моменти. Фотографії зруйнованих міст, портрети військових і зображення повсякденного життя в умовах бойових дій є важливим інструментом донесення правди світовій спільноті. Прикладом такої комунікації зі світом є серія світлин «Облога» українського фотографа Євгена Малолетки.